

T.C.
EGE ÜNİVERSİTESİ
Sosyal Bilimler Enstitüsü

**SEÇİLMİŞ AFRİKA ÜLKELERİ İÇİN PETROL
FİYATLARI VE DÖVİZ KURUNUN ENFLASYON
ÜZERİNDEKİ ETKİLERİ**

Yüksek Lisans Tezi

Michael YONGO

İktisat Anabilim Dalı

İZMİR

2019

T.C.
E G E Ü N İ V E R S İ T E S İ
Sosyal Bilimler Enstitüsü

**SEÇİLMİŞ AFRIKA ÜLKELERİ İÇİN PETROL
FİYATLARI VE DÖVİZ KURUNUN ENFLASYON
ÜZERİNDEKİ ETKİLERİ**

Yüksek Lisans Tezi

Michael YONGO

Tez Danışmanı: Doç. Dr. Abdurrahman Nazif ÇATIK

İktisat Anabilim Dalı

Bölgesel Kalkınma İktisadı Yüksek Lisans Programı

ETİK KURALLARA UYGUNLUK BEYANI

Ege Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Müdürlüğüne sunduğum “Seçilmiş Afrika Ülkeleri İçin Petrol Fiyatları ve Döviz Kurunun Enflasyon Üzerindeki Etkileri” adlı yüksek lisans tezinin tarafımdan bilimsel, ahlak ve normlara uygun bir şekilde hazırlandığını, tezimde yararlandığım kaynakları bibliyografyada ve dipnotlarda gösterdiğimi onurumla doğrularım.

Tarih

...../...../.....

Michael Yongo

İmza

T.C.EGE ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ

YÜKSEK LİSANS

TEZ SAVUNMA TUTANAĞI

ÖĞRENCİNİN

Adı Soyadı : Michael Jaroya YONGO

Numarası : 9214000041

Anabilim Dalı : İKTİSAT

Tez Başlığı (Türkçe) : Seçilmiş Afrika Ülkeleri İçin Döviz Kurunun Fiyatlar Üzerindeki Etkilerinin Tahmin Edilmesi

Tez Başlığı (İngilizce) : The Impacts of Exchange Rate on Prices in Selected African Countries

Tez Savunma Tarihi : 21 Ağustos 2019

Tez Başlığı Değişikliği Varsa Yeni Başlık: seçilmiş Afrika Ülkeleri için Petrol Fiyatları ve Döviz Kurunun Enflasyon Üzerindeki Etkileri
The Impacts of Oil Prices and Exchange Rates on the Inflation for Selected African Countries

JÜRİ ÜYELERİ

Jüri Başkanı

Unvan, Adı, Soyadı : Doç. Dr. A. Nazif ÇATIK

Karar : Başarılı Başarısız Düzeltme

İmza :

Jüri Üyesi

Unvan, Adı, Soyadı : Dr. Öğretim Üyesi Utku AKSEKİ

Karar : Başarılı Başarısız Düzeltme

İmza :

Jüri Üyesi

Unvan, Adı, Soyadı : Dr. Öğretim Üyesi Caner DEMİR

Karar : Başarılı Başarısız Düzeltme

İmza :

TEZ HAKKINDA JÜRİNİN GENEL GÖRÜŞÜ

(Jüri Başkanı Tarafından Doldurulacaktır)

Tez savunması sonucunda öğrenci tarafından hazırlanan çalışma;

Oybirliğiyle

Oy çokluğuyla

Başarılıdır

Düzeltilmelidir

Başarısızdır

- Bu tutanak üç (3) işgünü içerisinde jüri üyelerinin raporlarıyla beraber Anabilim Dalı Başkanlığı üst yazısıyla Enstitü Müdürlüğüne gönderilmelidir. Tezli yüksek lisans programlarında düzeltme alan öğrencinin 3 (üç) ay içerisinde yeniden savunmaya girmesi zorunludur.

İÇİNDEKİLER

İÇİNDEKİLER	ii
TABLolar LİSTESİ.....	iii
ŞEKİLLER LİSTESİ	iii
ÖZET	1
ABSTRACT	2
1. GİRİŞ	3
2. LİTERATÜR İNCELEMESİ.....	5
3. VERİ SETİ VE YÖNTEM	10
3.1 VERİ SETİ.....	10
3.2 YÖNTEM	10
4. AMPİRİK SONUÇLAR	11
5. SONUÇ VE DEĞERLENDİRME.....	19
KAYNAKÇA.....	21
EKLER.....	24
ÖZGEÇMİŞ	33

TABLÖLAR LİSTESİ

Tablo 1: Birim Kök Test Sonuçları.....	12
Tablo 2: Döviz Kuru ve Petrol Fiyatı Geçiş Katsayıları.....	17
Tablo 3: Varyans Ayırıştırma Analiz Sonuçları	18
Tablo A1: Optimal Gecikme Seçimi Sonuçları – Gana.....	24
Tablo A2: Optimal Gecikme Seçimi Sonuçları – Kenya.....	24
Tablo A3: : Optimal Gecikme Seçimi Sonuçları – Nijerya	24
Tablo A4: : Optimal Gecikme Seçimi Sonuçları – Güney Afrika.....	25
Tablo A5: Tablo Döviz Kurunun Geçiş Etkisi İle İlgili Çalışmalar	26
Tablo A6: Petrol Fiyatlarının Geçiş Etkisi İle İlgili Çalışmalar	29

ŞEKİLLER LİSTESİ

Şekil 1: Etki Tepki Fonksiyonu Sonuçları.....	16
Şekil A1: Teşhis Testleri ve Stabilite Testi (AR)	32

ÖZET

SEÇİLMİŞ AFRIKA ÜLKELERİ İÇİN PETROL FİYATLARI VE DÖVİZ KURUNUN ENFLASYON ÜZERİNDEKİ ETKİLERİ

Bu tezde petrol fiyatları ve döviz kurunun seçilmiş Afrika ülkeleri, Gana, Kenya, Nijerya ve Güney Afrika, tüketici fiyatları üzerindeki etkileri ampirik olarak incelenmiştir. Bu amaçla değişkenlerin zaman serisi özelliklerini analiz etmek için Vektör otoregresif (VAR) modeli kullanılmıştır. Çalışmada verilerin mevcudiyetine bağlı olarak 1985:04-2018:03 dönemini kapsayan üç aylık veriler kullanılmıştır. Çalışmada elde edilen bulgulara göre döviz kurundan fiyata geçiş etkisi, Nijerya dışındaki tüm ülkeler için istatistiksel olarak anlamlı bulunmuştur. Etki-tepki ve varyans ayrıştırma sonuçlarına göre Gana, döviz kurundaki değişikliklerden en çok etkilenen ülkedir. Ancak, diğer ülkeler göz önüne alındığında, bulgular geçiş etkisinin kısmi olduğunu ve döviz kurundaki değişikliklerin yurt içi fiyatlara tam olarak yansımadığını göstermektedir. Petrol fiyatlarının enflasyona etkisi değerlendirildiğinde, petrol şoklarının yalnızca Güney Afrika için önemli olduğu, Gana, Kenya ve Nijerya için önemsiz oldukları görülmüştür.

ABSTRACT

THE IMPACTS OF OIL PRICES AND EXCHANGE RATE ON THE INFLATION FOR SELECTED AFRICAN COUNTRIES

In this thesis, the effects of oil prices and exchange rates on consumer prices in selected African countries, Ghana, Kenya, Nigeria and South Africa are empirically examined. For this purpose, Vector autoregressive (VAR) model is used to analyze time series properties of variables. Depending on the availability of data, quarterly data covering the period 1985: 04-2018: 03 is employed in the study. According to the findings obtained from the study, the effect of the exchange rate on inflation is found to be statistically significant for all countries excluding Nigeria. According to impulse-response and variance decomposition results, Ghana is the country most affected by the changes in the exchange rate. However, when other countries are considered, the findings show that the pass-through effect is incomplete and that the changes in exchange rates are not fully reflected in domestic prices. When the effect of oil prices on inflation is evaluated, it is seen that oil shocks are only important for South Africa and they are insignificant for Ghana, Kenya and Nigeria.

1. GİRİŞ

Döviz kurundaki gelişmelerin ekonomiler arasındaki ticareti ve finansal akımları etkilemesinden ötürü döviz kurundan fiyatlara geçiş etkisi'nin (ERPT) araştırılması önem arz etmektedir. Bunun yanında döviz kuru merkez bankalarının optimal para politikalarını şekillendirmesinde de önemli etkilere sahiptir. ERPT'nin araştırılması, enflasyona neden olan etkenlerinin belirlenmesi ve bu etkenlerin ekonominin geneline etkilerinin tespit edilmesinde önemli bir anahtar görevi görür.

Döviz kurundan fiyatlara geçiş etkisinin gelişmiş ekonomiler üzerindeki etkisi üzerine McCarthy (2007) tarafından gerçekleştirilen çalışmanın bulguları, döviz kurunun yerel fiyat enflasyonu üzerindeki etkisinin ithalat fiyatlarının etkisine nazaran daha az olduğunu göstermektedir. Söz konusu etki, önemli bir ithalat sektörüne ve sabit döviz kurları ile ithalat fiyatlarına sahip olan ekonomilerin enflasyon sürecinde daha önemli bir rol oynamaktadır. ERPT'nin enflasyon karşıtı politikalar benimseyen yükselen Asya ekonomilerinden Endonezya, Filipinler, Güney Kore ve Tayland üzerindeki etkisini inceleyen bir başka çalışmada ise, Prasertnukul et. al. (2010), Kore ve Tayland ekonomilerinde geçiş etkisinin azaldığını, ancak söz konusu azalmaya dair kanıtların Endonezya ve Tayland ekonomileri için ise daha az olduğunu belirtmiştir.

Yerel para biriminin döviz piyasasındaki değeri merkez bankasının kilit araçlarından biri olmakla beraber para politikası oluşturma sürecinde de hayati bir önem taşır. Döviz kurunun, varlık fiyatları, gıda fiyatları ve iş çevrimleri üzerinde önemli etkilere sahip olduğunu gösteren çok sayıda çalışma yapılmıştır. Yapılan çalışmalarda, dalgalı kur rejimine sahip ülkelerde döviz kurundaki dalgalanmaların bir ekonominin ticaret dengesini önemli ölçüde etkileyebileceği görülmüştür. Örneğin döviz kurunda meydana gelen bir düşme, yabancıların daha fazla yerli ürün satın almasına ve yerli tüketicilerin daha az miktarda yabancı ürün satın almasına neden olarak dış ticaret dengesinin iyileşmesine katkıda bulunacaktır.

Bu çalışmanın temel amacı ERPT'nin farklı para politikası ve döviz kuru rejimlerine sahip olan Afrika ülkeleri, Gana, Kenya, Nijerya ve Güney Afrika üzerindeki etkilerini incelenmesidir. Bu çalışmanın bulguları söz konusu ülkelerdeki döviz kurundan fiyatlara geçiş etkisinin tam veya kısmi olduğunun belirlenmesi açısından önem arz etmektedir. Furusawa (2016)'ya göre, bu çalışmanın konu alındığı ülkeler arasında Güney Afrika ve Gana'da enflasyon hedeflemesi rejimi mevcuttur. Bu rejim Güney Afrika'da 2000, Gana'da ise 2007 yılından beri uygulanmaktadır. Kenya ise resmi olarak enflasyonu hedeflememekte, Kenya'nın

para politikası Merkez Bankası strateji düzenleme kurulu tarafından enflasyonu yüzde 2,5 ile yüzde 5,0 arasında tutma amacına göre şekillendirilmektedir.

Afrika ülkelerindeki döviz kurundan fiyatlara geçiş etkisini (ERPT) inceleyen çalışmalara bakıldığında veri setinin söz konusu ülkeler için temininde yaşanan sıkıntılardan ötürü diğer ülkelere göre sınırlı sayıda olduğu görülmektedir. Gelişmekte olan bir çok Afrika ülkesindeki enerji ve gıda ithalatına olan bağımlılık ve nominal döviz kurlarındaki büyük çaplı değişimler, döviz kuru değişimlerinin ithalat fiyatlarına olan etkisinin analiz edilmesini söz konusu ülkeler için önemli hale getirmiştir. Bunun yanında bu tezde önceki çalışmalardan farklı olarak analize konu olan ülkelerin petrol piyasasındaki farklılıklar dikkate alınarak petrol fiyatlarından enflasyona geçiş etkisi de analiz edilmiştir. Söz konusu ülkelere

Afrika ülkeleri üzerine geçiş etkisinin analiz edildiği araştırmaların sayısı sınırlı olduğundan, bu çalışmadan elde edilen bulguların bilim insanları, devlet kurumları ve hükümet yetkilileri gibi çeşitli ilgili kişiler için faydalı olacağı düşünülmektedir. Bu çalışma bilim insanları için, döviz kurundan fiyatlara geçiş etkisine ilişkin literatüre katkıda bulunacak ve çalışmanın değinmediği noktalar üzerine yeni araştırmalar yapılmasının da önünü açacaktır.

Çalışmada analize konu alan dört ülke; Gana, Kenya, Nijerya ve Güney Afrika mevcut verilerin ulaşılabilirliğine göre seçilmişlerdir. Bu ülkeler aynı zamanda enflasyon hedeflemesini benimseyen (Gana ve Güney Afrika) ve benimsemeyen (Kenya ve Nijerya) ülkeler arasındaki döviz kurundan fiyatlara geçiş etkisinin karşılaştırılmasına olanak sağlayacaktır. Çalışmada önceki çalışmaların önemli bir kısmında olduğu gibi enflasyon , döviz kuru ve petrol fiyatı değişkenleri arasındaki karşılıklı etkileşimin analiz edilmesine imkan tanıyan Vektör otoregresyon (VAR) yöntemi kullanılmıştır.

Çalışma aşağıdaki kısımlardan oluşmaktadır. İkinci bölümde döviz kurundan fiyatlara geçiş etkisi üzerine günümüze kadar yapılan çalışmalara ilişkin bir literatür taramasına yer verilmiştir. Veri seti ve çalışmada kullanılan VAR modelinin yapısına üçüncü bölümde değinilmiştir. Dördüncü bölümde ampirik bulgular, beşinci ve son bölümde ise elde edilen sonuçlar değerlendirilerek, bunlara ilişkin politika çıkarımlarına yer verilmektedir.

2. LİTERATÜR İNCELEMESİ

Tezin bu kısmında, döviz kurundan ve petrol fiyatlarından enflasyona geçiş etkisi üzerine yapılan çalışmalar incelenmektedir. McCarthy (2007) VAR yöntemini kullanarak döviz kurlarının ve ithalat fiyatlarının belirlenen gelişmiş ülkelerdeki ÜFE ve TÜFE üzerindeki etkisini araştırmıştır. Ampirik model, fiyatlandırma dağıtım zinciri içeren bir VAR modelidir. Bretton Woods sonrası dönem bu modelle incelendiğinde elde edilen bulgular fiyat artışları üzerinde döviz kurlarının etkisinin zayıf, ithalat fiyatlarının etkisinin ise güçlü olduğunu göstermiştir. Geçiş etkisinin boyutu ithalat payı yüksek olan ve daha katı döviz kurları ile ithalat fiyatlarına sahip olan ülkelerdeki enflasyon sürecinde gözle görülebilir bir etkiye sahiptir.

Campa ve Goldberg (2005) 23 OECD ülkesindeki döviz kurundan fiyatlara geçiş etkisinin ithalat fiyatları üzerindeki etkisini incelemiştir. Yazarlar, kısa vadede, özellikle imalat endüstrilerinde, kısmi bir geçiş etkisinin belirtilerini keşfetmişlerdir. Uzun vadede, çok sayıda ithal üründe döviz kurundaki değişmelerin yurtiçi fiyatlandırma üzerinde önemli etkilere sahip olduğunu gözlemlemiştir. Buna ek olarak yazarlar döviz kuruna daha fazla tepki veren ülkelerin daha yüksek geçiş esnekliklerine de sahip olduğunu bulmuşlardır. Aynı şekilde Goldfajn ve Werlang (2000) 1980-1998 yılları arasında 71 ülkeden alınan verilere göre döviz kurunda meydana gelen değer kaybının enflasyon üzerindeki etkisini incelemiştir. Döviz kurundaki istikrarsızlığın enflasyon ile ilişkili olduğu belirtilmiş, ayrıca döviz kurunun iş çevrimlerine göre hareket ettiği gözlemlenmiştir.

Buna ek olarak, Toh ve Ho (2001) Malezya, Tayland, Tayvan ve Singapur gibi seçilen Asya ülkelerindeki döviz kurundan fiyatlara geçiş etkisinin boyutunu incelemiştir. Döviz kurundan fiyatlara geçiş etkisinin kısa ve uzun vadedeki etkisini gözlemek için eşbütünleşme ve hata düzeltme modelini kullanmışlardır. Sonuç olarak, döviz kurundan fiyatlara geçiş etkisinin nihai ürünler üzerinde pozitif bir etkisi olduğunu gözlemlemiştir. Billmeir ve Bonato (2002) döviz kuru hareketliliğinin, ücretler ve ekonomideki diğer fiyatları doğrudan etkilediği için, dolarize edilmiş ekonomiler için daha önemli olduğunu savunmuştur. Hırvatistan'daki döviz kurundan fiyatlara geçiş etkisinin incelendiği çalışmada istikrar döneminden sonra döviz kurundan fiyatlara geçiş etkisinin anlamlı, ancak düşük bir seviyede olduğu gözlemlenmiştir.

Kohlscheen (2010) VAR yöntemini benimseyerek, dalgalı döviz kuru rejimine sahip bazı ülkelerde döviz kuru dalgalanmalarının tüketici fiyatlarını nasıl etkilediğini araştırmıştır.

Bu çalışmanın bulguları, nominal döviz kuru dengesizlikleri daha yüksek olan ekonomilerde ve daha benzer malların ticaretini yapan ekonomilerde beklenen yansımaların daha yüksek olduğunu desteklemektedir.

Bir başka çalışmada, Zorzi vd. (2007) döviz kurundan fiyatlara geçiş etkisinin ithalat ve tüketici fiyatları üzerindeki etkisini araştırmıştır. Bunun için, Güney Asya, Latin Amerika ve Doğu Avrupa'da bulunan on iki yükselen ülkenin verilerini kullanmışlardır. Çalışmalarında vektör otoregresif modelini benimsemişler ve döviz kurundan fiyatlara geçiş etkisinin, gelişmekte olan ülkelerde gelişmiş ülkelere göre hem ithalat fiyatları hem tüketici fiyatları ile pozitif ilişkide olduğu sonucuna ulaşmışlardır. Buna ek olarak, döviz kurundan fiyatlara geçiş etkisi ile enflasyon arasında pozitif ve güçlü bir ilişki olduğunu gözlemlemişlerdir. Ancak döviz kurundan fiyatlara geçiş etkisi ile ithalat arasında bu etkinin zayıf olduğu görülmüştür.

Liu ve Tsang (2008) Hong Kong'da döviz kurundan fiyatlara geçiş etkisini incelemiştir. Bir Phillips eğrisi modeli uygulayarak döviz kurunun öncelikle ithalat fiyatlarına, ardından ithalat fiyatından enflasyona olan geçiş etkisini araştırmışlardır. Yazarlar, 1991 yılından sonra Hong Kong'daki geçiş etkisi azalmış olsa da, döviz kurunun ithalat fiyatlarına olan yansımalarının OECD ekonomilerinin ortalamasına göre çok daha büyük olduğunu bulmuşlardır. Yurtiçi fiyatlar üzerindeki döviz kurundan fiyatlara geçiş etkisinden ötürü Amerikan dolarının Hong Kong doları hariç bütün diğer para birimlerine karşı yüzde10 değer kaybetmesinin fiyatları kısa vadede yüzde 0,82, orta vadede yüzde 1,61 artıracığını bulmuşlardır.

Çelik ve Akgül (2011) 2005 ile 2010 yılları arasındaki aylık verilerle Vektör Hata Düzeltme Modeli uygulanarak Türkiye'deki TÜFE ile akaryakıt fiyat endeksi arasındaki ilişki araştırılmıştır. Sonuçlar petrol fiyatlarında yüzde1'lik artışın yaklaşık bir yıl gecikme ile TÜFE'yi yüzde 1,26 artıracığını göstermektedir.

Güney Afrika ve Nijerya dışındaki Sahra Altı Afrika ülkelerindeki döviz kurundan fiyatlara geçiş etkisi üzerine pek fazla araştırma yapılmamıştır. Aşağıda, Afrika ülkeleri üzerine gerçekleştirilmiş bazı ampirik çalışmalara yer verilmektedir.

Rathnayake vd. (2019) 40 Sahra altı Afrika (SSA) ekonomisinde döviz kuru ile tüketici fiyatları arasındaki asimetric ilişkiyi 1990:01-2017:04 dönemini kapsayan çeyreklik veriler kullanarak araştırmıştır. Yazarlar, ülkelerde döviz kurundan tüketici fiyatlarına geçiş etkisini analiz etmek için doğrusal olmayan otoregresif dağıtılmış gecikmeli (NARDL) modelleri ve dinamik panel veri modellerini kullanmışlardır. Sonuçlar, bölgede kısa vadede döviz kurundan

fiyatlara asimetrik bir geçiş etkisini gösterse de, alt bölge bazında uzun vadede değişen sonuçlar ortaya çıkmıştır. Panel veri analizinin sonuçları, bütün SSA bölgesinde tüketiciler fiyatları üzerinde kısmi ve yüksek miktarda döviz kurundan fiyatlara geçiş etkisi olduğunu göstermiştir. Söz konusu etki, özellikle CFA Frang'ı bölgesinde yerli para biriminin güçsüzleşme süreci boyunca, paranın güçlendirildiği yakın döneme göre daha yüksek olarak gözlemlenmiştir. Döviz kurundaki değişmenin boyutuna göre farklılaşan doğrusal olmayan bir döviz kurundan fiyatlara geçiş etkisi gözlemlenmiştir. Son olarak, düşük enflasyonlu bir atmosferde bulunan ve sabit döviz kuru rejimine sahip (CFA frangı bölgesi) ekonomilerdeki yansımanın geçiş etkisinin, enflasyon seviyesi yüksek olan ve dalgalı kur rejimine sahip ülkelere göre daha büyük olduğu bulunmuştur. Geçiş etkisi, büyük döviz kuru dalgalanmalarında, daha ufak dalgalanmalara göre olduğundan daha büyüktür.

Kiptui (2005) döviz kurundan fiyatlara geçiş etkisinin tüketiciler fiyatları üzerindeki etkisini 1972-2004 dönemini kapsayan yıllık veriler ile VAR modeli kullanarak araştırmıştır. Elde edilen bulgular Kenya'da döviz kurundan fiyatlara geçiş etkisi ile tüketiciler fiyatları arasında pozitif bir ilişki olduğunu ima etmektedir. Omisakin, (2009) VAR modeli kullanarak Nijerya'da döviz kurundan fiyatlara geçiş etkisinin yurtiçi fiyatlar, imalat ve tüketiciler fiyatları üzerindeki etkisini araştırmıştır. 1970-2006 dönemini kapsayan yıllık verilerin kullanıldığı kadar elde edilen yıllık verileri kullanmıştır. Kiptui (2005)'in aksine, döviz kurundaki oynaklığın tüketiciler fiyatları üzerinde kayda değer bir etkisinin olmadığını bulmuştur.

Ocran (2010) VAR modeli üzerinden etki-tepki ve varyans ayrıştırması yöntemlerini kullanarak Güney Afrika'da ithalat, üretici ve tüketiciler fiyatları üzerindeki döviz kurundan fiyatlara geçiş etkisini incelemiştir. 2001:01-2009:01 dönemini kapsayan aylık verilerin kullanıldığı çalışmada döviz kuru şoklarının üretici ve tüketiciler fiyatları üzerinde beklentilere paralel olarak anlamlı ve pozitif bir etkiye sahip olduğu bulunmuştur.

Frimpong ve Adam (2010)'da Gana'da döviz kurundan fiyatlara geçiş etkisinin tüketiciler fiyatları üzerindeki etkisi 1990:01-2009:01 dönemini kapsayan aylık veriler ile incelenmiştir. VAR modeli sonuçları döviz kurundan fiyatlara geçiş etkisinin tüketiciler fiyatları üzerinde anlamlı bir etkiye sahip olduğunu gözlemlenmişlerdir. Sanusi (2010) Gana'daki döviz kurundan fiyatlara geçiş etkisini ölçmek için yapısal VAR modelini kullanmıştır. alışmasında, Gana ekonomisinin kendine has özelliklerini ve ihracat performansını gözlemlenmesine rağmen döviz kuru geçiş etkisinin kısmi olduğu sonucuna ulaşmıştır. Buna karşın, Gana'daki enflasyonun ana sebebinin döviz kurunun değer kaybetmesi olduğu belirtilmiştir.

Adeyemi ve Samuel (2013) döviz kuru şokunun tüketici fiyatları üzerindeki etkisini 1970-2008 dönemini kapsayan yıllık veriler ile Nijerya ekonomisi için araştırmıştır. Döviz kurundaki değişimler ile tüketici fiyatları arasındaki ilişkinin incelenmesinde VAR modelinin kullanıldığı çalışmada döviz kurunun tüketici fiyatları ile doğrudan ilişkili olduğunu gözlemlenmiş ve döviz kuru istikrarının önemli ekonomik sonuçlar doğurduğunu belirtilmiştir.

Sanusi vd. (2013) Nijerya’da döviz kurundan fiyatlara geçiş etkisindeki değişimin tüketici fiyatları ve ithalat üzerindeki etkisini 1986-2010 dönemini kapsayan çeyreklik verileri kullanarak araştırmıştır. Çalışma bulguları döviz kurundan fiyatlara geçiş etkisinin tam olmadığına ve oldukça yavaş olduğuna işaret etmektedir. Loloh (2014) döviz kurundan fiyatlara geçiş etkisinin, petrol, çıktı açığı, gıda dışı ürünlerin fiyatları, tüketici fiyatları ve para piyasası faiz oranı üzerindeki etkisini Gana ekonomisi için araştırmıştır. 1994-2012 dönemini kapsayan çeyreklik verilerin kullanıldığı çalışmada VAR modeli etki-tepki fonksiyonlarından elde edilen sonuçlar döviz kurundan fiyatlara geçiş etkisinin pozitif ve anlamlı ancak tam olmadığını göstermiştir. Bhundia (2002) Güney Afrika’da nominal döviz kurundan fiyatlara geçiş etkisinin tüketici fiyatları üzerindeki etkisini incelemiştir. Yapısal VAR modelinden elde edilen sonuçlar döviz kurundan fiyatlara geçiş etkisinin düşük olduğunu göstermekle birlikte, nominal döviz kuru şoklarının reel döviz kuru şoklarına göre daha yüksek etkileri olduğunu desteklemektedir. Razafimahefa (2012), Sahra altı Afrika (SSA) ülkelerindeki döviz kurundan fiyatlara geçiş etkisini VAR modeli ile analiz etmiştir. Ampirik sonuçlar, geçiş etkisinin, yerel para biriminin değer kaybetmesini takiben, değer kazanmasından sonrasına göre daha yüksek olduğunu ortaya koymaktadır. Geçiş etkisi, aşırı esnek döviz kuru rejimine sahip ve gelir düzeyi yüksek olan ülkelerde daha düşüktür.

Choi vd. (2018)’de 72 sanayileşmiş ve gelişmekte olan ülkede 1970’ten 2015’e kadar elde edilen verilerle, küresel petrol fiyatı değişimlerinin yerel fiyatlar üzerindeki etkisini panel veri modelleri tahmin edilerek araştırılmıştır. Küresel petrol fiyatlarında oluşacak yüzde10’luk bir artışın, gelişmiş ülkeler ile sanayileşmemiş ülkelerde benzer şekilde etki anında yurtiçi enflasyonu genel olarak yüzde 0,4 artıracak ve sonraki yıl bu etkinin azalacağını gözlemlemişlerdir. Ayrıca, bu etkinin asimetrik olduğunu, yani pozitif petrol fiyatı şoklarının negatif olanlara oranla daha büyük bir etkiye sahip olduğunu bulmuşlardır. Buna karşın, petrol fiyatı şokları, daha güvenilir para politikalarının uygulanması ve enerji ithalatına olan bağımlılığın azalması ile birlikte zayıflamıştır. Buna ek olarak, 2000 ile 2015 yılları arasında elde edilen aylık verileri kullanarak günümüzde gerçekleşen petrol fiyatı şoklarının ve yerel fiyat artışlarına etkileri detaylı olarak incelenmiştir. Ülkelerin TÜFE sepeti ve enerji

fiyatlarındaki değişmeler gibi etkenler petrol fiyatı şoklarının ülkeler arasında farklılık göstermesinin en önemli nedenleri olarak gösterilmiştir.

Petrol fiyatlarından enflasyona geçiş etkisi Jongwanich ve Donghyun (2016) tarafından Asya ve Sahra Altı bölgelerindeki petrol ithalatı yapan gelişmekte olan ülkeler için incelenmiş ve Asya ülkelerindeki petrol fiyatı geçiş etkisinin kısmi olduğu bulunmuştur. Tang vd. (2010) tarafından yapılan çalışmada Çin’de 1998 ile 2008 yılları arasında petrol fiyatlarının enflasyon üzerindeki etkisini incelemek için SVAR modeli kullanılmış, petrol fiyatlarında meydana gelen artışın üretimi ve yatırımı azalttığını ve aynı zamanda enflasyon ile faiz oranlarını artırdığı gözlemlenmiştir. Bununla beraber, Çin’in uyguladığı fiyat kontrolleri sebebiyle petrol fiyatlarındaki dalgalanmaların enflasyon üzerinde önemli bir etkisi bulunmamıştır.

Kenya’daki petrol fiyatlarından enflasyona geçiş etkisi, Kiptui (2009) tarafından bir Phillips eğrisi modeli tahmin edilerek araştırılmıştır. Sonuçlara göre petrol fiyatlarının geçiş etkisi kısımıdır, genel fiyat düzeyindeki değişim üzerindeki etkisi kısa vadede yüzde 0,05, uzun vadede ise yüzde 0.1’dir. Adeniyi vd. (2012), petrol fiyatlarının enflasyon üzerindeki geçiş etkisini araştırmak için bir otoregresif dağıtılmış gecikmeli model (ARDL) tahmin etmiştir. 1990-2010 dönemine ait çeyreklik verilerin kullanıldığı çalışmada petrol fiyatlarında meydana gelen değişikliklerin enflasyon üzerinde önemli etkileri olduğunu gözlemlemişlerdir. Petrol arz ve talep şoklarının Güney Afrika ekonomisi üzerindeki etkilerinin incelendiği Chisadza vd. (2016)’da, VAR modelinden elde edilen etki-tepki sonuçları petrol arz şokunun sadece enflasyon oranı üzerinde kısa vadeli önemli bir etkisi olduğunu görölmüş, diğer değişkenler üzerindeki etkisinin istatistiksel olarak anlamsız olduğu bulunmuştur.

Akinleye ve Ekpo (2013), petrol fiyat şoklarının Nijerya üzerindeki makroiktisadi etkilerini VAR modeli ile analiz etmiştir. Çalışmaya ait bulgular, pozitif ve negatif petrol fiyat şoklarının kısa vadede değil uzun vadede reel kamu harcamalarını etkilediği yönündedir. Negatif petrol fiyat şoklarından ziyade, pozitif şokların reel GSYİH üzerinde kısa ve uzun vadede daha güçlü etki yarattığı, böylece ithalattaki büyüme artarken, enflasyona ve yerel para biriminin değer kaybetmesine yol açtığı tespit edilmiştir. Çalışma, ham petrol fiyat şoklarının uzun vadede ekonomik ilerlemeyi aksatabildiğini, kısa vadede ise genel fiyat seviyelerini bir miktar yükselterek döviz kuru devalüasyonuna ve büyük bir ithalat artışına sebep olduğunu göstermektedir.

Sibanda vd. (2015) Güney Afrika'da petrol fiyatlarının ve döviz kurlarının enflasyon üzerindeki etkisini değerlendirmek için VAR modelini kullanmıştır. 2002:07 – 2013:03 dönemini kapsayan aylık verilerin kullanıldığı çalışma sonucunda petrol fiyatlarının ve döviz kurlarının Güney Afrika'da enflasyon üzerinde önemli etkilere sahip olmadığı bulunmuştur.

3. VERİ SETİ VE YÖNTEM

3.1 VERİ SETİ

Bu bölümde Gana, Kenya, Nijerya ve Güney Afrika ekonomilerindeki geçiş etkisinin araştırılmasında kullanılacak olan veri seti ve yöntem tanıtılmaktadır. Çalışmada veri setinde yer alan değişkenlerin mevcudiyetine bağlı olarak 1985:04 -2018:03 dönemini kapsayan IMF'in IFS (International Financial Statistics) veri tabanından temin edilen çeyreklik veriler kullanılmıştır.

Geçiş etkisinin analizinde kullanılacak değişkenleri içeren Y_t içsel değişkenler vektörü aşağıdaki gibi ifade edilebilir:

$$y_t = [loil_t, gap_t, ler_t, lcpit_t], \quad (1)$$

Burada $loil_t$ modelde arz şokunun etkilerini yansıtması amacıyla konulan varil başına dolar cinsinden Brent spot petrol fiyatının doğal logaritmasını, gap_t ise gerçekleşen ve potansiyel Gayri Safi Yurtiçi Hasıla (GSYİH) arasındaki fark olarak tanımlanan çıktı açığını temsil etmektedir.¹ ler_t ve $lcpit_t$ ise sırasıyla, nominal efektif döviz kurunun ve tüketici fiyat endeksinin (TÜFE) doğal logaritmasını göstermektedir.

3.2 YÖNTEM

Bu tezde, geçiş etkisinin analizinde McCarthy (2007)'de olduğu gibi VAR modeli kullanılmaktadır. VAR modeli literatür taramasından da görüleceği üzere döviz kurundan fiyatlara geçiş etkisi hesaplamasında değişkenler arasında karşılıklı etkileşimi hesaba katması nedeni ile kullanılan en yaygın yöntemdir. Yukarıdaki içsel değişkenler vektörü kullanılarak tahmin edilecek p gecikmeli VAR(p) modelinin aşağıdaki gibi formüle edilmesi mümkündür:

$$Y_t = \sum_{i=1}^p A_i Y_{t-i} + u_t, \quad (2)$$

¹ Potansiyel GSYİH Çatık vd.(2016)'da olduğu gibi Hodrick-Prescott (HP) Filtreleme tekniği ile elde edilmiştir.

Yukarıdaki VAR modeli indirgenmiş ve yapısal şoklar arasındaki ilişkiyi gösterecek şekilde aşağıdaki gibi vektör hareketli ortalama formunda yeniden ifade edilebilir:

$$Au_t = B\varepsilon_t. \quad (3)$$

Burada A birim matristir. Yapısal şoklar ile indirgenmiş şoklar arasındaki eşanlı ilişkiyi gösteren B matrisi, indirgenmiş formdaki artıklara ait varyans-kovaryans matrisinden, $\Sigma_t = E(u_t u_t')$, edilmektedir.

Yukarıda tanımlanan model dört Afrika ülkesi için tahmin edilmiş, söz konusu modeller üzerinden etki-tepki ve varyans ayrıştırma analizleri yapılmıştır. Etki-tepki fonksiyonu analizlerinde, artıklara verilen bir standart sapmalı şokun, değişkenin bugünkü ve gelecek değerlerine üzerinde ne kadar değişmeye neden olduğunun miktarsal olarak tespit edilmesi mümkündür, söz konusu analizden elde edilen tepkilerin uzunluğu şokların kalıcılığı hakkında da bilgi verebilmektedir. Varyans ayrıştırma analizlerinde ise, değişkenin hata teriminde meydana gelen bir şokun diğer değişkenler tarafından öngörülebilme derecesi hesaplanmaktadır.

4. AMPİRİK SONUÇLAR

Geçiş etkisinin analiz edileceği VAR modelinin tanımlanmasından sonra ilk olarak verilerin durağanlık düzeylerinin belirlenmesi için birim kök testleri yapılmıştır. Bu amaçla değişkenlere Genişletilmiş Dickey-Fuller testi (ADF), Phillips Perron (PP) ve Kwiatkowski Phillips Schmidt Shin (KPSS) testleri uygulanmış, elde edilen sonuçlar Tablo 1'de sunulmuştur. Sonuçlar tüm ülkelerde, düzeyde durağan olan çıktı açığı (GAP) değişkeni hariç, tüm değişkenlerin birinci farkta durağan olduğunu göstermektedir. Bu sebeple çıktı açığı haricindeki bütün değişkenler, birinci farkları alınarak VAR modeline dahil edilmiştir.

Birim kök testi gerçekleştirildikten sonra, VAR modellerinde kullanılacak optimal gecikme sayısı, p , belirlenmiş, VAR modellerinin durağanlığı modelden elde edilen karakteristik polinomun ters köklerine bakılarak değerlendirilmiş, bütün modellerde köklerin birim çemberin içinde olduğu görülmüştür, dolayısıyla VAR modelinin istikrarlılık koşulunu sağladığı görülmüştür.²

Birim kök analizi yapıldıktan ve VAR modellerinin gecikme sayısının belirlenmesinden sonra VAR modeli her bir ülke için tahmin edilerek etki-tepki ve varyans ayrıştırma analizleri yapılmıştır. VAR modelinde indirgenmiş şoklardan yapısal şokların elde

² VAR modellerinde uygun gecikme sayısının belirlenmesinde Akaike Bilgi Kriteri (AIC) kullanılmıştır. Optimal gecikme seçiminin sonuçları, VAR modelleri stabilite testleri ile birlikte ekte yer almaktadır.

edilmesinde değişkenlerin en içsel olandan en dışsal olana doğru sıralanmasına izin veren Cholesky ayrıştırması kullanılmıştır.

Tablo 1: Birim Kök Test Sonuçları

Birim Kök Test Sonuçları						
			Düzy		Birinci Fark	
			<i>t-istatistikleri</i>	<i>p-değeri</i>	<i>t-istatistikleri</i>	<i>p-değeri</i>
Gana	Petrol Fiyatı	ADF	-1,407182	0,5769	-10,45225*	0.0000
		PP	-1,846513	0,3567	-11,77501*	0.0000
		KPSS	0.138771		0.041273	
	Çıktı Açığı	ADF	0.049811*	0,9604	-2,36681	0,1534
		PP	-0,080816*	0,9482	-5,479595	0.0000
		KPSS	0.255489		0.090443	
	Döviz kuru	ADF	-8,385895	0.0000	-6,695894*	0.0000
		PP	-8,385895	0.0000	-41,46471*	0.0001
		KPSS	0.076395		0.134949**	
	Tüketici Fiyatı	ADF	-4,345499	0.0006	-10,25502	0.0000
		PP	-4,361221	0.0005	-17,67605	0.0000
		KPSS	0.050738		0.096398*	
			Düzy		Birinci Fark	
			<i>t-istatistikleri</i>	<i>p-değeri</i>	<i>t-istatistikleri</i>	<i>p-değeri</i>
Kenya	Petrol Fiyatı	ADF	-1,407182	0,5769	-10,45225*	0.0000
		PP	-1,846513	0,3567	-11,77501*	0.0000
		KPSS	0.138771		0.041273	
	Çıktı Açığı	ADF	0.490125**	0,9858	-3,01615*	0,0361
		PP	0.713069	0,9921	-5,456872*	0.0000
		KPSS	0.251762		0.045598*	
	Döviz kuru	ADF	-3,218184	0,0213	-9,164501*	0.0000
		PP	-7,377826	0.0000	-44,8863*	0.0001
		KPSS	0.057656		0.426294*	
	Tüketici Fiyatı	ADF	-4,210169	0.0009	-5,946581	0.0000
		PP	-7,220647	0.0000	-19,99241	0.0000
		KPSS	0.067806		0.067806**	

Not: ADF ve PP (Phillips-Perron) testlerinin tahmininde sabit ve trendli model kullanılmıştır. ADF testi için gecikme uzunluğu AIC kriteri kullanılarak belirlenmiştir. PP Birim Kök Testindeki bant genişlikleri, Barlett-Kernel kullanılarak yapılan Newey-West istatistiği tarafından belirlenmiştir. * ve ** sırasıyla test istatistiğinin yüzde 5 ve yüzde 10 önem düzeyinde anlamlı olduğunu göstermektedir.

Kaynak: Yazarın hesaplaması.

Tablo 1: Birim Kök Test Sonuçları (Devam)

			Düzy		Birinci Fark	
			<i>t-istatistikleri</i>	<i>p-değeri</i>	<i>t-istatistikleri</i>	<i>p-değeri</i>
Nijerya	Petrol Fiyatı	ADF	-1,407182	0,5769	-10,45225*	0.0000
		PP	-1,846513	0,3567	-11,77501*	0.0000
		KPSS	0.138771		0.041273*	
	Çıktı Açığı	ADF	-0,244601*	0,9283	-3,276446*	0.0182
		PP	0.404921*	0,9825	-5,718862*	0.0000
		KPSS	0.265428*		0.158198*	
	Döviz kuru	ADF	-10,20935	0.0000	-7,212142*	0.0000
		PP	-10,20998	0.0000	-102,948*	0.0001
		KPSS	0.070695		0.429240**	
	Tüketici Fiyatı	ADF	-3,268935	0.0184	-12,62156*	0.0000
		PP	-4,835063	0.0001	-18,7809	0.0000
		KPSS	0.080683		0.092297**	
			Düzy		Birinci Fark	
			<i>t-istatistikleri</i>	<i>p-değeri</i>	<i>t-istatistikleri</i>	<i>p-değeri</i>
Güney Afrika	Petrol Fiyatı	ADF	-1,407182	0,5769	-10,45225*	0.0000
		PP	-1,846513	0,3567	-11,77501*	0.0000
		KPSS	0.138771		0.041273	
	Çıktı Açığı	ADF	-1,080791*	0,7219	-3,004865*	0,0372
		PP	-1,759343*	0,3992	-5,118652*	0.0000
		KPSS	0.107744*		0.084048*	
	Döviz kuru	ADF	-9,852532	0.0000	-5,894308*	0.0000
		PP	-9,87889	0.0000	-36,41435*	0.0001
		KPSS	0.063483		0.124407*	
	Tüketici Fiyatı	ADF	-1,957384**	0,3053	-5,527057*	0.0000
		PP	-5,195434*	0.0000	-27,80741*	0.0001
		KPSS	0.274069*		0.079921*	

Not: ADF ve PP (Phillips-Perron) testlerinin tahmininde sabit ve trendli model kullanılmıştır. ADF testi için gecikme uzunluğu AIC kriteri kullanılarak belirlenmiştir. PP Birim Kök Testindeki bant genişlikleri, Barlett-Kernel kullanılarak

yapılan Newey-West istatistiği tarafından belirlenmiştir. * ve ** sırasıyla test istatistiğinin yüzde 5 ve yüzde 10 önem düzeyinde anlamlı olduğunu göstermektedir.

Kaynak: Yazarın hesaplaması.

Tüketici fiyatlarının modeldeki değişkenlere tepkisinin hesaplanmasına izin veren tüm ülkelerle ait etki-tepki fonksiyonu sonuçlarına Şekil 1’de yer verilmiştir. Söz konusu şekilde etki-tepki fonksiyonları, şokların anlamlılığının belirlenmesi amacıyla iki standart sapmalık güven aralıkları ile birlikte gösterilmiştir. Elde edilen sonuçlar genel olarak değerlendirildiğinde, döviz kuru şoklarının petrol şoklarına göre enflasyon üzerinde daha anlamlı ve kalıcı etkilerinin olduğunu görölmektedir. Döviz kuruna verilen bir standart sapmalık şok tüm ülkelerde enflasyonda artışa neden olurken, söz konusu artışın Nijerya’daki fiyat düzeyi üzerinde anlamlı bir etkisinin olmadığı görölmektedir. Petrol fiyatındaki artışların etkileri dikkate alındığında ise, elde edilen sonuçlar petrol şoklarının sadece Güney Afrika’da fiyatların anlamlı bir şekilde artmasına neden olduğunu göstermiştir.

Etki-tepki analizi üzerinden hesaplanan elde edilen geçiş katsayıları Tablo 2’de verilmiştir.³ Birikimli etki-tepki fonksiyonlarından hesaplanan katsayıların hiçbirinin bire eşit olmadığı görölmektedir. Dolayısıyla her iki değişkenle ülkelerin enflasyonları arasında birebir bir ilişki bulunmamaktadır. Bu nedenle tüm ülkelerde hem döviz kuru, hem de petrol fiyatlarının geçiş etkisinin kısmi olduğunu söylemek mümkündür. Döviz kurundan fiyatlara geçiş etkisinin en yüksek olduğu ülke 12 aylık dönemde 0,759 ile Gana olmuştur. Bu döviz kurunda meydana gelen 100 birimlik artışın 12 ay sonra 75,9 biriminin tüketici fiyatlarına yansıdığı şeklinde yorumlanabilir. Gana’dan sonra döviz kurundan en fazla etkilenen ülke yüzde 31,7 ile Kenya iken, söz konusu ülkeyi yüzde 27,4 ile Güney Afrika takip etmektedir. Nijerya ise yüzde 7,6 ile enflasyon oranı döviz kurundaki değişmelerden en az etkilenen ülke olmuştur.

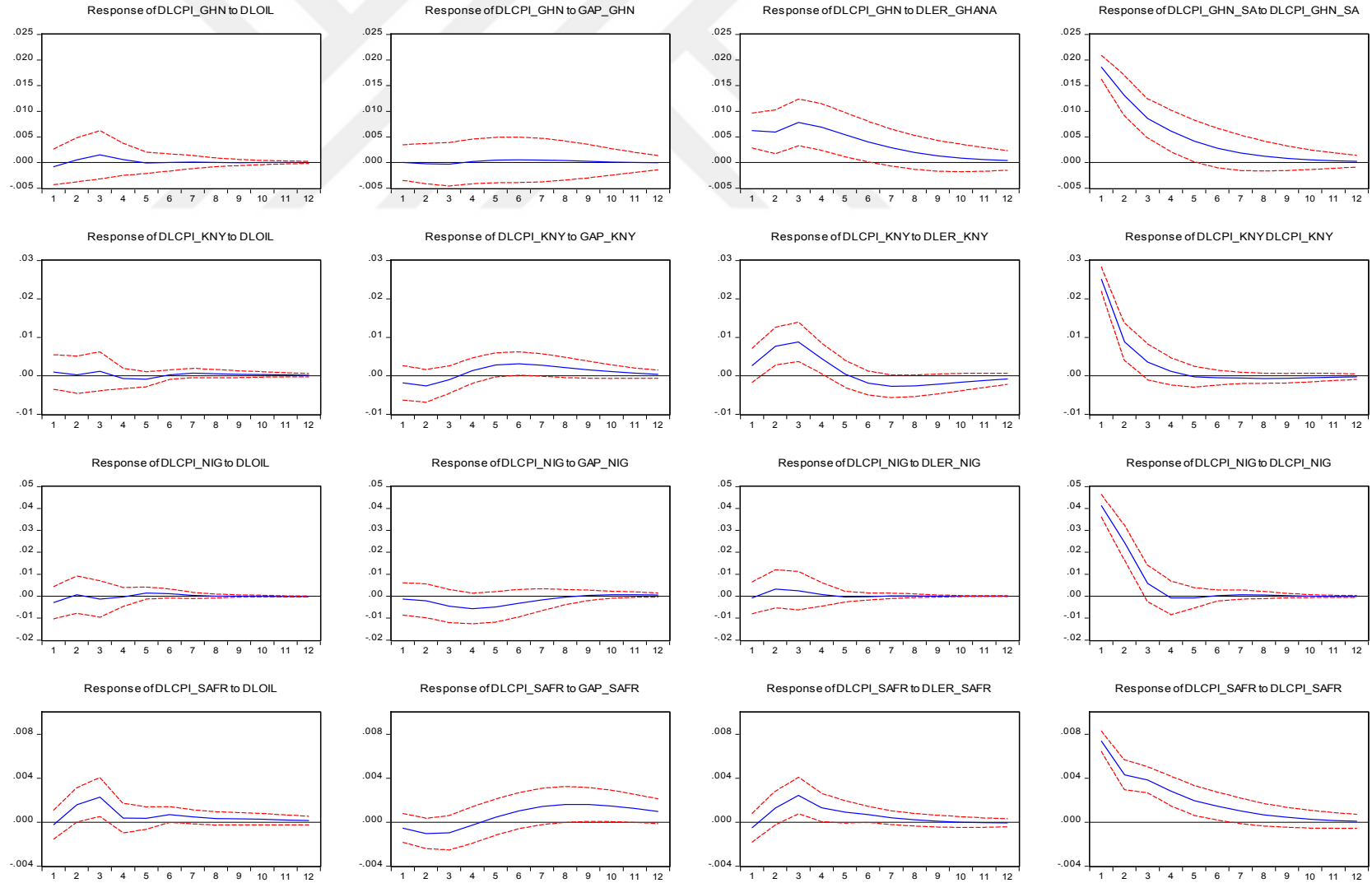
Petrol fiyatlarının geçiş katsayıları dikkate alındığında birikimsiz etki-tepki fonksiyonlarından elde edilen sonuçlara paralel olarak, enflasyon oranı petrol fiyatlarından istatistiksel olarak anlamlı bir şekilde etkilenen tek ülkenin 12 aylık dönemde yüzde 27,6 ile Güney Afrika olduğu görölmektedir. Söz konusu ülkeyi yüzde 9,8 ile Kenya takip etmektedir. Diğer ülkelerin petrol fiyatı geçiş katsayılarının ile dikkate değer büyüklükte olmaması, etki-

³ Döviz kuru ve petrol fiyatı Geçiş katsayılarının hesaplanmasında Kara ve Öğünç (2008) ve Çatık vd. (2016)’da olduğu gibi $PT_{t,t+j} = P_{t,t+j} / R_{t,t+j}$ fomülü kullanılmıştır. Burada $P_{t,t+j}$ fiyatların şok verilen değişkene döviz kuru veya petrol fiyatı gibi, birikimli tepkisini temsil eder, $R_{t,t+j}$ ise değişkenin kendi şokuna verdiği birikimli tepkiyi göstermektedir.

teпки sonuçlarının istatistiksel olarak anlamsız bulunduğu Şekil 1'den elde edilen bulguları desteklemektedir.

Şekil 1: Etki Tepki Fonksiyonu Sonuçları

Tablo 2: Döviz Kuru ve Petrol Fiyatı Geçiş Katsayıları

Döviz Kuru					Petrol Fiyatı				
	Gana	Kenya	Nijerya	Güney Afrika		Gana	Kenya	Nijerya	Güney Afrika
1	0.336	0.107	-0.020	-0.069	1	-0.044	0.038	-0.071	-0.032
2	0.386	0.305	0.037	0.066	2	-0.009	0.036	-0.035	0.115
3	0.498	0.511	0.069	0.205	3	0.030	0.063	-0.051	0.233
4	0.581	0.613	0.081	0.246	4	0.039	0.042	-0.057	0.217
5	0.640	0.629	0.077	0.267	5	0.035	0.019	-0.038	0.214
6	0.682	0.587	0.074	0.281	6	0.033	0.026	-0.021	0.231
7	0.711	0.522	0.075	0.286	7	0.034	0.046	-0.017	0.242
8	0.730	0.461	0.077	0.287	8	0.033	0.061	-0.017	0.249
9	0.742	0.409	0.077	0.285	9	0.033	0.074	-0.016	0.257
10	0.750	0.368	0.077	0.282	10	0.032	0.084	-0.017	0.264
11	0.755	0.338	0.077	0.278	11	0.032	0.092	-0.019	0.271
12	0.759	0.317	0.076	0.274	12	0.032	0.098	-0.021	0.276

Kaynak: Yazarın hesaplamaları.

Tablo 3'te sunulan varyans ayrıştırma sonuçları etki-tepki analizlerinden elde edilen bulguları doğrular niteliktedir. Sonuçlara göre Gana, döviz kurundaki değişimlerden en fazla etkilenen ülkedir, birinci dönemde döviz kurundaki değişim enflasyonda meydana gelen şokların yaklaşık yüzde 10'unu açıklayabilmektedir. Döviz kuru şoklarının açıklayıcılık gücü öngörü dönemi arttıkça artmaktadır. Onikinci dönemde döviz kuru enflasyonda meydana gelen yaklaşık yüzde 27'lik değişimi açıklayabilmektedir. Nijerya, döviz kurundaki değişikliklerden en az etkilenen ülke olarak bulunmuştur. Birinci dönemde döviz kurundaki değişim enflasyondaki şokların yaklaşık yüzde 0,04'ünü açıklamaktadır. Döviz kuru şoklarının açıklayıcılık gücü ön tahmin süresi arttıkça artmasına rağmen onikinci dönemde döviz kuru enflasyondaki şokların yüzde birden daha az, yaklaşık yüzde 0,7'sini, bir kısmını açıklamaktadır. Benzer şekilde, Kenya ve Güney Afrika'da döviz kurundaki değişim birinci dönemde enflasyonda gerçekleşen şokların sırası ile yüzde 1.2 ve yüzde 0.48'lik bir kısmını açıklamaktadır. Ancak, söz konusu ülkelerde döviz kuru şoklarının açıklayıcılık gücü öngörü ufku arttıkça artarak, onikinci dönemde döviz kuru şokları, Kenya ve Güney Afrika'da enflasyonda meydana gelen şokların sırasıyla yüzde 20,7 ve yüzde 7,95'lik kısmını açıklamaktadır.

Tablo 3: Varyans Ayrıştırma Analiz Sonuçları

Gana					
Periyot	S.E.	DLOIL	GAP GHN	DLER GHANA	DLCPI GHN
1	0.180	0.174	0.000	10.101	89.726
2	0.181	0.162	0.009	12.613	87.217
4	0.189	0.440	0.026	22.511	77.023
6	0.189	0.405	0.079	25.872	73.644
8	0.190	0.398	0.116	26.714	72.772
10	0.190	0.397	0.123	26.879	72.601
12	0.190	0.396	0.124	26.912	72.568
Kenya					
Periyot	S.E.	DLOIL	GAP KNY	DLER KENYA	DLCPI KNY
1	0.177	0.144	0.571	1.161	98.123
2	0.179	0.129	1.410	8.579	89.882
4	0.189	0.319	1.567	19.708	78.406
6	0.189	0.415	3.532	19.523	76.530
8	0.190	0.491	4.750	20.124	74.635
10	0.190	0.516	5.069	20.540	73.875
12	0.190	0.524	5.120	20.667	73.689
Nijerya					
Periyot	S.E.	DLOIL	GAP NIG	DLER NIG	DLCPI NIG
1	0.176	0.506	0.099	0.038	99.358
2	0.179	0.391	0.270	0.486	98.853
4	0.188	0.458	2.453	0.746	96.342
6	0.189	0.585	3.828	0.741	94.845
8	0.189	0.587	3.941	0.742	94.730
10	0.189	0.587	3.960	0.741	94.711
12	0.189	0.588	3.988	0.741	94.682
Güney Afrika					
Periyot	S.E.	DLOIL	GAP SAFR	DLER SAFR	DLCPI SAFR
1	0.181	0.098	0.522	0.476	98.904
2	0.181	3.201	1.722	2.419	92.659
4	0.188	6.805	2.054	8.228	82.913
6	0.188	6.786	2.909	8.692	81.613
8	0.188	6.699	6.286	8.406	78.610
10	0.188	6.561	9.499	8.095	75.845
12	0.188	6.480	11.125	7.950	74.445
Cholesky Sıralaması: DLOIL, GAP, DLER, DLCPI					

Kaynak: Yazarın hesaplaması.

5. SONUÇ VE DEĞERLENDİRME

Bu çalışmada Afrika ülkelerindeki, Gana, Kenya, Nijerya ve Güney Afrika, döviz kuru ve petrol fiyatlarından yurtiçi fiyatlara geçiş etkisi araştırılmıştır. Bu çerçevede geçiş etkisinin anlamlılığının ve süreğenliğinin belirlenmesi için her bir ülke için bir VAR modeli tahmin edilerek, bunun üzerinden etki-tepki ve varyans ayrıştırma analizleri yapılmıştır.

Elde edilen sonuçlar genel olarak değerlendirildiğinde döviz kurundan fiyatlara geçiş etkisi Nijerya hariç diğer ülkeler için istatistiksel olarak anlamlıdır. Ancak özellikle diğer ülkeler dikkate alındığında, söz konusu geçiş etkisinin kısmi olduğu, diğer bir deyişle döviz kurundaki değişmelerin yurtiçi fiyatlara birebir yansımadağı, bulunmuştur. Döviz kuru geçiş etkisinin kısmi olmasına ilişkin elde edilen bulgular, daha önce Gana ve Kenya için geçiş etkisinin araştırıldığı Frimpong ve Adam (2010) ve Kiptui (2005) ile tutarlıdır.

Nijerya ve Güney Afrika'da, döviz kurunun geçiş etkisinin düşük bulunması ise, Omisakin (2009), Razafimahefa (2012) ve Bhundia (2002)'nin bulgularıyla örtüşmektedir. Petrol fiyatlarından enflasyona geçiş etkisi değerlendirildiğinde ise petrol şoklarının sadece Güney Afrika için önemli bulunması, Gana, Kenya ve Nijerya için önemsiz bulunması, Sibanda vd. (2015)'te elde edilen sonuçları desteklemektedir.

Gana ve Kenya'da ERPT'nin yüksek ve anlamlı bulunmasının nedeni söz konusu ülkelerin sanayi sektörünün gelişmemiş olmasından ötürü dış ticaretlerinin gelişmiş ekonomilerden sermaye yoğun malların ithali ve buna karşılık çoğunlukla bozulabilir tarım ürünlerinden oluşan düşük değere sahip malları ihracatına dayalı olması olabilir. Ancak söz konusu ülkelere ait dış ticaret birim değer endekslerinin mevcut olmaması konuya ilişkin ayrıntılı analizin yapılmasına izin vermemektedir. Nijerya'da ERPT'nin düşük bulunması ülkede enflasyonu belirleyen diğer faktörlerin daha önemli rol oynadığını ima etmektedir. Bayo (2011)'e göre, hükümetin genişletici politikaları ve para arzı nedeniyle mali açıklar Nijerya'da enflasyona katkıda bulunan başlıca faktörlerdir.

Güney Afrika'da petrol fiyatlarının geçiş etkisinin yüksek bulunmasının nedeni ise söz konusu ülkenin diğer ülkelere göre sanayi ve hizmetler sektörünün gelişmiş olması nedeniyle ham petrol ithalatına bağımlı olmasıdır. Ratshom ve Nembah (2018)'te de belirtildiği gibi, petrol Güney Afrika için kömürden sonraki ikinci önemli enerji kaynağıdır. 2015 yılı itibari ile Güney Afrika'da enerjinin yüzde 36 ile büyük bir bölümünü sanayi sektörü tüketmektedir. Söz konusu sektörü yüzde 27'şerlik pay ile hanehalkı ve taşımacılık sektörü izlemektedir. Analiz sonuçlarından elde edilen bulgulara göre, Güney Afrika'nın enerjide dışa bağımlılığının

azaltılmasında petrol dışındaki alternatif yenilenebilir enerji kaynaklarına yönelik enerji politikalarının geliştirilmesinin petrol fiyatlarının enflasyonist etkilerinin azaltılmasında önemli rol oynayabileceğini söylemek mümkündür.

KAYNAKÇA

- Adeniyi, O. A., Hilili, M. J. and Evbuomwan, O. O. (2012). Oil Price Pass-Through into Inflation: Empirical Evidence from Nigeria. *Central Bank of Nigeria Economic and Financial Review*, Volume 50, Number 1.
- Adeyemi, O. A., and Samuel, E. (2013). Exchange rate pass-through to consumer prices in Nigeria. *Journal of Business Management and Applied Economics*, 9(25).
- Adjasi, C., Harvery, S. and Agyapong, D. (2008). Effect of Exchange Rate Volatility on the Ghana Stock Exchange. *African Journal of Accounting, Economics and Banking Research*, Scheme 3
- Akinleye, S. and Ekpo, S. (2013). Oil price shocks and macroeconomic performance in Nigeria. *Economia Mexicana, Nueva Epoca*. 22. 565-624.
- Aliyu S.U.R., Yakubu, M.U, Sanni, G.K. and Duke O.O. (2010). Exchange rate pass- through in Nigeria Evidence from a vector Error correction model, JEC MPRA Paper No. 25053.
- Andreas, B. and Bonato, L. (2002). Exchange Rate Pass-Through and Monetary Policy in Croatia. IMF Working Paper, WP/02/109.
- Arinze, P.E., (2011). The impact of Oil price on the Nigerian economy. *Journal of Research in National Development*, Volume 9, No 1, 211-215.
- Bayo, F. (2011). Determinants of Inflation in Nigeria: An Empirical Analysis. *International Journal of Humanities and Social Science* Vol. 1 No. 18 www.ijhssnet.com
- Bhundia, A. (2002). An Empirical Investigation of Exchange Rate Pass-Through in South Africa. WP/02/165.
- Campa, J. M., & Goldberg, L. S. (2005). Exchange Rate Pass-Through into Import Prices. *The Review of Economics and Statistics*, 87(4), 679–690.
- Çatık, A.N., M. Karaçuka ve B. Gök (2016). A Time-Varying Parameter VAR Investigation of the Exchange Rate Pass-Through in Turkey. *Panoeconomicus*, Volume 63, Issue 5, 563-579.
- Çelik, T. and Akgül, B. (2011). Changes in Fuel Oil Prices in Turkey: An Estimation Of The Inflation Effect Using VAR Analysis. *Journal of Economics and Business* Volume XIV - 2011, No 2 (11-21).
- Chisadza, C., Dlamini, J., Gupta, R. and Modise, M. (2016). The Impact of Oil shocks on the South African economy. *Energy Sources, Part B: Economics, Planning, and Policy*. 11. 739-745. 10.1080/15567249.2013.781248.
- Choi, S., Furceri, D., Loungani, P., Mishra, S. and Ribeiro, M. P. (2018) Oil prices and Inflation Dynamics: Evidence from Advanced and Developing Economies. *Journal of International Money and Finance*, Vol. 82, Issue C, 71-96
- Frimpong, S., and Adam, A. M. (2010). Exchange rate pass-through in Ghana. *International Business Research*, 3(2), 186.
- Furusawa, M. (2016). Monetary Policy and the Future of Central Banking: Implications for Africa. Remarks on the 50th Anniversary of the Central Bank of Kenya

- Goldfajn, I. and Werlang, S. R. C. (2000). The Pass-Through from Depreciation to Inflation: A Panel Study. SSRN Electronic Journal. <https://doi.org/10.2139/ssrn.224277>
- Johnston, M. P. (2014). Secondary Data Analysis: A Method of which the Time Has Come. *Qualitative and Quantitative Methods in Libraries*, 8.
- Jongwanich, J. W. and Donghyun, P. P. (2016). Determinants of consumer price inflation versus producer price inflation in Asia. ADB Economics Working Paper Series, No. 491, Asian Development Bank (ADB), Manila.
- Kara, H. and Öğünç, F. (2008), "Inflation Targeting and Exchange Rate Pass-Through: The Turkish Experience", *Emerging Markets Finance and Trade*, Vol.44 (6), pp. 52-56.
- Kassi, D. F., Rathnayake, D. N., Edjoukou, A. J. R., Gnangoin, Y. T., Louembe, P. A., Ding, N. and Sun, G. (2019). Asymmetry in Exchange Rate Pass-Through to Consumer Prices: New Perspective from Sub-Saharan African Countries. *Economies*, MDPI, Open Access Journal, Vol. 7(1), pages 1-33, January.
- Kiptui, L. K. (2005). Exchange rate pass-through to domestic prices in Kenya: 1972-2004 (Thesis). The University of Nairobi.
- Kiptui, M. (2009). Oil Price Pass-through into Inflation in Kenya. Kenya School of Monetary Studies Research Center
- Kohlscheen, E. (2010). Emerging floaters: Pass-throughs and (Some) New commodity currencies. *Journal of International Money and Finance*, 29, 1580–1595.
- Leigh, D. & Rossi, M. (2002). Exchange Rate Pass-Through in Turkey. Retrieved February 21, 2019, from <https://www.imf.org/en/Publications/WP/Issues/2016/12/30/Exchange-Rate-Pass-Through-in-Turkey-16188>
- Liu, L. and Tsang, A. (2008). Exchange Rate Pass-Through to Domestic Inflation in Hong Kong (Working Papers No. 0802). Hong Kong Monetary Authority. Retrieved from <https://ideas.repec.org/p/hkg/wpaper/0802.html>
- Loloh, F. W. (2014). Exchange Rate Pass-Through in Ghana. Available at SSRN 2412128.
- McCarthy, J. (2007). Pass-Through of Exchange Rates and Import Prices to Domestic Inflation in Some Industrialized Economies. *Eastern Economic Journal*, 2007, Vol. 33, issue 4, 511-537.
- Mirdala, R. (2014). Exchange Rate Pass-through to Consumer Prices in the European Transition Economies. *Procedia Economics and Finance*, 12, 428–436.
- Ocran, K. M. (2010). Exchange Rate Pass-Through to Domestic Prices: The Case of South Africa. *Prague Economic Papers*, 19(4), 291–306.
- Omisakin, O. (2009). Exchange Rate Pass-through to Domestic Prices and Output in Nigeria. *International Business Management*, 3(3), 38–42.
- Prasertnukul, W. Kim, D. & Kakinaka, M. (2010). Exchange rates, price levels, and inflation targeting: Evidence from Asian Countries. *Japan and the World Economy*, 22(3), 173–182.
- Ratshom, K. and Nembahe, R. (2018). South African Energy Sector Report. Department of Energy, Republic of South Africa.

- Razafimahefa, I. F. (2012). Exchange rate pass-through in Sub-Saharan African Economies and its determinants. IMF Working Paper, 12/141.
- Sanusi, A. R. (2013). Exchange rate pass-through to consumer prices in Ghana: Evidence from Structural Vector Autoregression. West African Journal of Monetary and Economic Integration, 10(1).
- Sibanda, K., Hove, P. and Murwirapachena, G. (2015). Oil Prices, Exchange Rates, and Inflation Expectations in South Africa. International Business & Economics Research Journal July/August, Volume 14, No 4.
- Tang, W., Wu, L., Zhang, Z., (2010), Oil price shocks and their short and long-term effects on the Chinese economy. Energy Economics, 32, 3-14.
- Toh, M. H. and Ho, H. J. (2001). Exchange Rate Pass-Through for Selected Asian Economies. The Singapore Economic Review, 46(02), 247–273.
- Tunç, C. (2017). A Survey on Exchange Rate Pass through in Emerging Markets. Bulletin of Economic Theory and Analysis, 2(3), 205-233.
- Zorzi, M. C., Hahn, E. and Sánchez, M. (2007). Exchange rate pass-through in emerging markets. European Central Bank, Working Paper Series, No. 739.
- Zubair, A. Okorie, G. and Sanusi, A. R. (2013). Exchange Rate Pass-Through to Domestic Prices in Nigeria: An Empirical Investigation. Central Bank of Nigeria Economic and Financial Review, Volume 51, Number 1.

EKLER

Tablo A1: Optimal Gecikme Seçimi Sonuçları – Gana

Gecikme	LogL	LR	FPE	AIC	SC	HQ
0	591.4784	NA	7.13e-10	-9.710386	-9.617964	-9.672850
1	771.3697	344.9157	4.75e-11	-12.41933	-11.95722*	-12.23165
2	803.1526	58.83761	3.66e-11*	-12.68021*	-11.84840	-12.34238*
3	814.9832	21.11923	3.93e-11	-12.61129	-11.40980	-12.12332
4	825.6347	18.30998	4.31e-11	-12.52289	-10.95170	-11.88477
5	842.6014	28.04412*	4.27e-11	-12.53887	-10.59799	-11.75060
6	853.5250	17.33326	4.69e-11	-12.45496	-10.14439	-11.51655
7	860.8330	11.11308	5.49e-11	-12.31129	-9.631028	-11.22273
8	869.8328	13.09054	6.28e-11	-12.19558	-9.145630	-10.95688

Tablo A2: Optimal Gecikme Seçimi Sonuçları – Kenya

Gecikme	LogL	LR	FPE	AIC	SC	HQ
0	585.2530	NA	7.90e-10	-9.607488	-9.515065	-9.569951
1	744.4463	305.2301	7.41e-11	-11.97432	-11.51220	-11.78664
2	783.3835	72.08213	5.08e-11	-12.35345	-11.52164*	-12.01562*
3	805.8961	40.18776	4.57e-11	-12.46109	-11.25960	-11.97312
4	815.9880	17.34819	5.06e-11	-12.36344	-10.79225	-11.72532
5	832.9558	28.04587	5.01e-11	-12.37943	-10.43856	-11.59117
6	864.5983	50.20954*	3.91e-11*	-12.63799*	-10.32742	-11.69958
7	871.0642	9.832506	4.64e-11	-12.48040	-9.800138	-11.39184
8	887.1371	23.37874	4.72e-11	-12.48160	-9.431651	-11.24290

Tablo A3: : Optimal Gecikme Seçimi Sonuçları – Nijerya

Gecikme	LogL	LR	FPE	AIC	SC	HQ
0	356.1932	NA	3.48e-08	-5.821374	-5.728952	-5.783838
1	464.1311	206.9555	7.62e-09	-7.341011	-6.878897*	-7.153329
2	499.2916	65.09044	5.56e-09	-7.657713	-6.825907	-7.319885*
3	522.5819	41.57611	4.94e-09	-7.778214	-6.576717	-7.290240
4	538.9351	28.11121	4.93e-09	-7.784051	-6.212863	-7.145932
5	565.8650	44.51222	4.14e-09	-7.964710	-6.023831	-7.176445
6	591.8587	41.24625*	3.55e-09*	-8.129896*	-5.819325	-7.191485
7	603.3393	17.45806	3.88e-09	-8.055195	-5.374933	-6.966638
8	615.5943	17.82546	4.20e-09	-7.993294	-4.943341	-6.754592

Tablo A4: : Optimal Gecikme Seçimi Sonuçları – Güney Afrika

Gecikme	LogL	LR	FPE	AIC	SC	HQ
0	719.9874	NA	9.39e-11	-11.73750	-11.64556	-11.70016
1	905.8875	356.5624	5.79e-12	-14.52275	-14.06307*	-14.33604
2	943.0918	68.91959	4.10e-12*	-14.87036*	-14.04294	-14.53429*
3	957.8661	26.39986*	4.19e-12	-14.85026	-13.65511	-14.36483
4	967.7352	16.98782	4.65e-12	-14.74976	-13.18686	-14.11496
5	981.3813	22.59436	4.87e-12	-14.71117	-12.78053	-13.92700
6	994.7683	21.28757	5.13e-12	-14.66833	-12.36996	-13.73480
7	1002.250	11.40691	5.98e-12	-14.52869	-11.86257	-13.44580
8	1014.788	18.29347	6.44e-12	-14.47194	-11.43808	-13.23968

Tablo A5: Tablo Döviz Kurunun Geçiş Etkisi İle İlgili Çalışmalar

Yazar (lar)	ülke	dönem	Metodoloji	Sonuçlar
McCarthy (2007)	7 gelişmiş Avrupa ülkesi, ABD ve Japonya	1976: 1 - 1998: 1	Özyinelemeli VAR	ERPT ortalama olarak 0,5 olarak bulundu, bu yüzden dokuz sanayileşmiş ekonomide amortisman şoklarının% 50'si ithalat fiyatlarına aktarıldı.
Campa ve Goldberg (2005)	23 OECD ülkesi	1975: Q1 - 2003: Q1	OLS	ERPT anlamlı fakat eksik bulundu; Amortisman şoklarının% 61'i ve% 81'i sırasıyla kısa ve uzun vadede ithalat fiyatlarına aktarılmıştır.
Goldfajn ve Werlang (2000)	71 ülke	1980 -1998	VAR	Döviz kurundaki dengesizliğin enflasyonla ilişkisi var ve döviz kuru iş döngüsüne göre davranıyor
Toh & Ho (2001)	Seçilmiş Asya ülkeleri		Eşbütünleşme tekniği, hata düzeltme modeli ve Engle ve Granger tekniği	Bulgular, döviz kurundaki geçişin birincil emtialar üzerinde olumlu bir etkisinin olduğunu göstermektedir
Billmeir (2002)	Hırvatistan	1990-2001	VAR	Döviz kuru geçişi tamamlandı ancak dengeleme süresinden sonra düşük.
Kohlscheen (2010)	53 gelişmekte olan ekonomi	1980-2005	VAR	Çalışmanın bulguları, tahmini geçişlerin, nominal döviz kuru istikrarsızlıkları ve daha benzer mal ticareti yapan ekonomiler için daha yüksek olduğunu göstermektedir.
Zorzi, Hahn ve Sánchez (2007)	Gelişmekte olan 12 Güney Asya ülkesi, Latin Amerika ve Doğu Avrupa.	2000-2006	VAR (Vektör otoregressif model)	Bulgular, döviz kurundaki geçişin gelişmekte olan ülkelerin gelişmekte olan ülkelerindeki ithalat fiyatları ve tüketici fiyatları ile gelişmiş ülkelere göre olumlu bir ilişkiye sahip olduğunu göstermektedir.

Tablo A5: Tablo Döviz Kurunun Geçiş Etkisi İle İlgili Çalışmalar (Devam)

Liu ve Tsang (2008)	Hong Kong	1991-2007	Philips - Eğrisi modeli	İthalat fiyatlarına uygulanan döviz kuru geçiş oranı OECD ekonomilerinin ortalamasına kıyasla nispeten daha yüksektir.
Tan ve diğerleri (2011)	Singapur		Bant geçişli spektral regresyon tekniği	Yazarlar, bir döviz kurunun tüketici fiyatlarının davranışını açıklamada etkili bir araç olduğunu savunurken, diğer bir aşamada döviz kurunun ithalat fiyatlarını da etkilediği görülmektedir.
Çelik ve Akgül (2011)	Türkiye	2005-2010	Vektör Hata Düzeltme Modeli	Bulgular, tüketici fiyat endeksinin, bir yıllık bir gecikmeyle birlikte, petrol fiyatlarındaki% 1'lik bir artış nedeniyle% 1,26 oranında arttığını göstermektedir.
Rathnayake ve diğ. (2019)	40 Sahra altı Afrika ekonomileri	1999: Q1-2017: Q4	Doğrusal olmayan otoregressif dağıtılmış gecikme (NARDL) yöntemi ve dinamik panel teknikleri	Sonuçlar kısa vadede bölgedeki asimetrik bir ERPT'yi gösterirken, uzun vadede alt bölgelerden farklı sonuçlar elde edilmiştir. İkinci olarak, panel analizinin sonuçları tüm SSA bölgesindeki tüketici fiyatlarına kısmi ve önemli ERPT'yi göstermektedir.
Kiptui (2005)	Kenya	1972-2004	VAR ve çok değişkenli Johansen eşbütünleşme çerçevesi	Yazar, döviz kuru geçişi ile tüketici fiyatları arasında pozitif bir ilişki bulmuştur.
Omisakin (2009)	Nijerya	1970-2006	VAR	Döviz kuru oynaklığının tüketici fiyatları üzerinde önemli bir etkisi olmadığını gözlemlemektedir.
Ocran (2010)	Güney Afrika	2001: M1 - 2009: M1	VAR, etki tepki fonksiyonu ve varyans ayrışması	Kurdaki şokun üretici fiyatı ve tüketici fiyatı üzerinde olumlu bir etkisi olduğunu tespit ediyor.

Tablo A5: Tablo Döviz Kurunun Geçiş Etkisi İle İlgili Çalışmalar (Devam)

Frimpong ve Adam (2010)	Gana	1990: M1 - 2009: M2	VAR	Döviz kuru geçişinin tüketici fiyatları üzerinde etkili olduğunu tespit ediyorlar.
Sanusi (2010)	Gana		VAR	Gana'da döviz kuru değer kaybının enflasyonun önemli bir nedeni olduğunu savunuyor.
Adeyemi ve Samuel (2013)			VAR	Döviz kurunun tüketici fiyatları ile doğrudan bir ilişkisi olduğunu tespit etti ve döviz kuru istikrarının iyi ekonomik sonuçlar verdiğini açıkladı .
Sanusi ve diğ. (2013)	Nijerya	1986-2010	VAR, impuls yanıt fonksiyonu ve varyans ayrıştırması	Döviz kuru geçiş işleminin eksik ve çok yavaş olduğunu tespit ediyorlar.
Loloh (2014)	Gana	1994-2012	Sınırsız VAR, darbe tepki fonksiyonu ve varyans ayrıştırması	Kur geçiş oranı ile enflasyon düzeyi arasında pozitif bir ilişki olduğunu bulmuştur.
Bhundia (2002)	Güney Afrika	1975-2001	Yapısal VAR	Çalışmada, ERPT nominal (gerçek) karşı şoklar için çok daha yüksektir.
Razafimahefa (2012)	Sahraaltı Afrika ülkeleri	1990-2010	VAR	Geçiş etkisi, esnek döviz kuru rejimi olan ekonomilerde ve daha yüksek geliri olan ülkelerde küçüktür.

Tablo A6: Petrol Fiyatlarının Geçiş Etkisi İle İlgili Çalışmalar

Yazar	ülke	dönem	metodoloji	Sonuçlar
Choi ve diğ. (2018)	72 sanayileşmiş ve gelişmekte olan ülke	1970-2015I		Dünyadaki petrol fiyatlarındaki% 10'luk bir artış, enflasyonu yaklaşık% 0,4 puan artırırken, ikinci yıldaki etki azalırken, gelişmiş ve sanayileşmemiş ekonomiler arasında karşılaştırılabilir.
		2000-2015		Bulgular, TÜFE sepetindeki ve enerji sübvansiyonlarındaki nakliye segmentinin, dönem boyunca petrol fiyat şoklarının etkilerinde ülkeler arası farklılıkları açıklamada en dinamik faktör olduğunu göstermektedir.
Jongwanich ve Donghyun (2016)	Asya ve Sahra Altı bölgeleri	2000-2015	VAR	Bulgular, hükümetlerin sübvansiyonlarının ve fiyat kontrollerinin, petrol fiyat şoklarının enflasyona sakıncalı etkilerini ılımlılaştırmanın veya ertelemenin ana nedenleri olduğunu gösteriyor.
Tang, Wu ve Zhang (2010)	Çin	1998-2008	SVAR	Yazarlar, petrol fiyatlarındaki artışın üretimi ve yatırımı azalttığını, aynı zamanda enflasyonu ve faiz oranlarını arttırdığını gözlemledi.

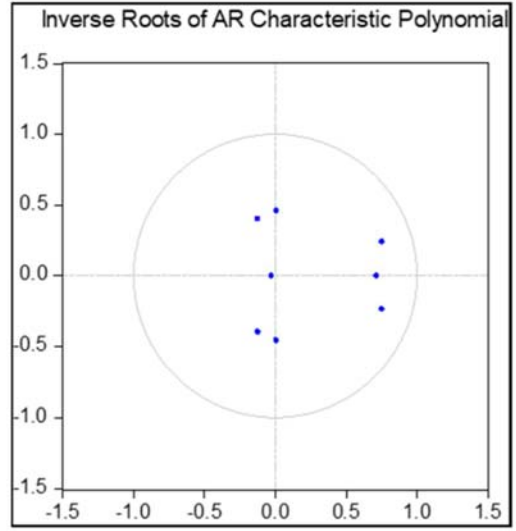
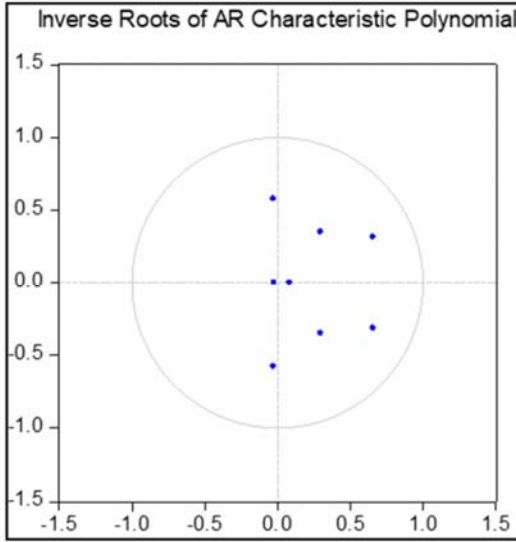
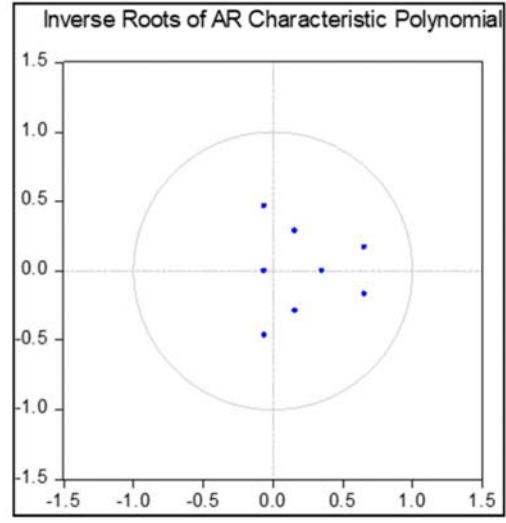
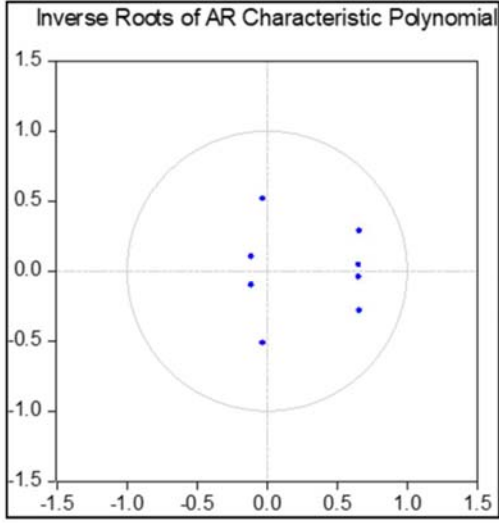
Tablo A6: Petrol Fiyatlarının Geçiş Etkisi İle İlgili Çalışmalar (Devam)

Kiptui (2009)	Kenya	2002-2008	Philips eğrisi	Petrol fiyatlarının kısa vadede% 0,05, sürenin dolgunluğunda% 0,1'lik bir aktarımla fiyat artışları üzerinde önemli bir etkisi olduğunu gözlemleyerek, petrol fiyatlarında% 10'luk bir düşüşün kısa vadede% 0,5 enflasyona yol açtığını ve Uzun vadede yüzde 1. Yazar, döviz kurlarının kısa vadede 0,32, uzun vadede 0,64'lük bir aktarımla fiyat artışlarında büyük bir sapma olduğunu tespit ediyor. Geçişin kısmi olduğu sonucuna varıyor.
Arinze (2011)	Nijerya	1978-2007		Çalışma, petrol ürünlerinin fiyatlarının artmasının fiyat artışlarına, yüksek yaşam maliyetine ve dengesiz gelir dağılımına katkıda bulunduğu sonucuna varmaktadır.
Adeniyi, Margaret ve Evbuomwan (2012)	Azerbaycan, Kazakistan ve Rusya	1990-2010	Otoregressif dağıtılmış gecikme (ARDL) tekniği	Petrol fiyatlarındaki değişimlerin enflasyon üzerinde önemli etkileri olduğunu gözlemliyorlar.
Chisadza ve diğ. (2016)	Güney Afrika	1970-2010	Bir işaret kısıtlama tabanlı yapısal Vektör Otoregressif (VAR) modeli	Petrol arz şokunun sadece enflasyon oranı üzerinde kısa vadeli önemli bir etkisi olduğunu bulurken, diğer değişkenler üzerindeki etkisi istatistiksel olarak azdır.

Tablo A6: Petrol Fiyatlarının Geçiş Etkisi İle İlgili Çalışmalar (Devam)

Akinleye ve Ekpo (2013)	Nijerya		VAR	Çalışma, negatif petrol fiyat şoklarından ziyade pozitifin reel GSYİH üzerinde kısa ve uzun vadeli etkilerinin daha güçlü olduğunu ortaya koyuyor, böylece ithalat arttıkça enflasyonist stres ve yerel para birimi düşüşüne yol açıyor.
Sibanda, Hove ve Murwirapachena (2015)	Güney Afrika	2002: 07-2013: 03	VAR	Petrol fiyatlarının ve döviz kurlarının Güney Afrika'da enflasyon üzerinde olumlu bir etkisi olduğunu gösteren istatistiksel olarak önemli sonuçlar buluyorlar .
Adeniyi, OA, Hilili, MJ ve Evbuomwan, OO (2012)	Nijerya	1990 - 2010	Otoregressif dağıtılmış gecikme (ARDL) modeli	Ham petrol fiyatı, nominal kur iki çeyrekte geriledi ve enflasyonun çeyreğinde gerilediği enflasyonun yüzde 1 düzeyinde önemli bir etkisi olduğu tespit edildi.
Adeyemi, OA ve Samuel, E. (2013)	Nijerya	1970 - 2008	VECM	Nijerya'da önemli ölçüde büyük döviz kuru enflasyona geçiyor.
Kiptui, LK (2005)	Kenya	1972-2004	VAR	Döviz kuru geçişi eksik ve 0,4. İthalat fiyatlarından tüketici fiyatlarına geçiş 0.70. Bu nedenle, ithalat fiyatlarındaki% 10'luk bir artış, tüketici fiyatlarında% 7'lik bir artışa yol açtığından, ithalat fiyatlarının tüketici fiyatlarına (P) daha fazla etkisi vardır.
Rangasany, L. (2017)	Güney Afrika	1976 - 2015	Artırılmış Phillips Eğrisi	Petrol fiyat geçişi etkisinin pozitif ancak eksik olduğu ve geçiş katsayısının 0,12 olduğu tespit edilmiştir.
Olumola ve Adejumo (2006)	Nijerya	1970 - 2003	VAR	Petrol fiyatlarının ilk çeyrekte enflasyonun yalnızca% 0,1'ini açıkladığı görülmüştür.
Umar ve Abdulkareem (2010)	Nijerya	1970 - 2008	VAR	Yazarlar, petrol fiyatlarının enflasyon üzerinde önemli bir etkisinin olmadığını tespit etti.

Şekil A1:Teşhis Testleri ve Stabilité Testi (AR)

Kaynak: Yazarın hesaplaması

ÖZGEÇMİŞ

Michael Jaroya Yongo

📍 5347 W Belmont Ave, Chicago, IL 60641

📞 +13124024767

✉️ mjaroyayongo@gmail.com

KARİYER: Bölgesel Kalkınma İktisadi, Yüksek Lisans

İŞ TECRÜBESİ

11 Eyl 2017'den Günümüze: Uluslararası Müşteri Hesapları Yöneticisi.

ADP, Şikago (ABD)

27 Haz 2016 – 07 Eyl 2016: Stajyer

Agroturystyka “BRZOZA” Torun (Polonya)

19 Kasım 2013–9 Eyl 2014: Zarar Kontrol Müdürü

Achievo Limited, Nairobi (Kenya)

28 May 2012–31 Ekim 2013: Öğretim Görevlisi (Gönüllü)

Ndere Gençlik Politeknik, Siaya (Kenya).

12 Mar 2012–29 Mar 2013: Kolaylaştırıcı (Stajyer)

Digital Opportunity Trust (DOT) Kenya, Nairobi (Kenya)

EĞİTİM

28 Eylül 2015'den Günümüze Bölgesel Kalkınma İktisadi, Yüksek Lisans

Ege Üniversitesi, İzmir (Türkiye)

KİŞİSEL YETENEKLER

Ana Dil(ler) Luo

Diğer diller İngilizce ve Türkçe

İletişim yetenekleri

Mükemmel iletişim, sunum ve kişilerarası beceriler. Okuldaki eğitim ve önceki iş tecrübesiyle edinilen beceriler.

Organizasyonel / yönetimsel beceriler

Güçlü yönetim ve liderlik becerileri. Ayrıntılara dikkat ve iyi gelişmiş problem çözme becerileri. Mükemmellik taahhüt; dürüstlük, dürüstlük ve etik göstermek. Önceki iş deneyimi ve iş başında eğitim programı aracılığıyla edinilen beceriler.

İş ile ilgili beceriler

İyi kolaylaştırma ve eğitim becerileri. İyi araştırma ve raporlama becerileri. Güçlü kayıp kontrolü anlayışı. Esnek, motive, açık fikirli ve sabırlı. Takım içinde ve bağımsız olarak çalışabilme becerisi. Pratik ve pragmatik bir zihniyet ile birlikte analitik düşünme ve araştırma becerileri.